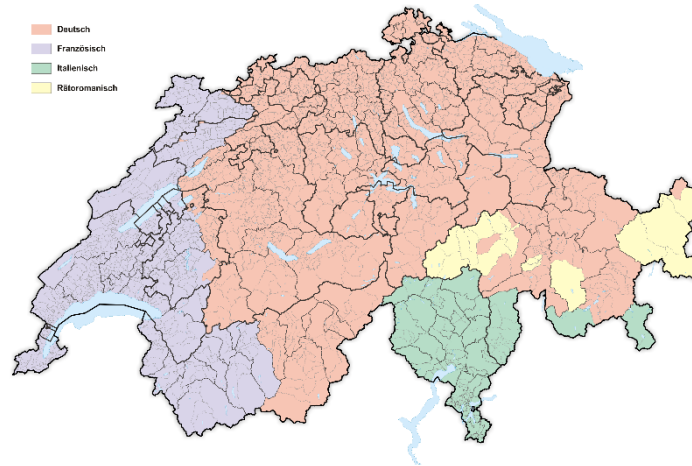

Marosvári Dorottya

A SVÁJCI KÖZOKTATÁS NÉHÁNY JELLEMZŐJE

Ahhoz, hogy megérthessük a svájci oktatást, meg kell ismerkednünk az ország különös felépítésével. Svájcban négy hivatalos nyelv van, az ország négy nyelvi régióra oszlik: német, francia, olasz és rétoromán. Svájc egy föderalista ország, vagyis a 26 kantonnak rendkívül nagy önállósága van. Néhány kanton két vagy akár három nyelvű. Kétnyelvű például Wallis, a déli hegyek kantona a jellegzetes Matterhornnal. Háromnyelvű a szintén hegyes Graubünden keleten, Ausztria és Olaszország határán.

Különböző nyelvek eloszlása Svájcban

1. Az iskolarendszer felépítése

Az iskolarendszer felépítése nagyon hasonlít a magyar rendszerhez. Eltérés csak az általános iskola tagolásában, illetve a középiskolában van.

- óvoda 2 év (Kindergarten)
- alsó tagozat 1.-3. osztály (Unterstufe)
- középső tagozat 4.-6. osztály (Mittelstufe)
- felső tagozat 7. osztálytól (Oberstufe)
 - 3 év középiskola (Sekundarschule)
 - 6 év gimnázium (Gymnasium)
 - 2 év középiskola
4 év gimnázium

2. Lehrplan 21 – az új tanterv

Ahogy már a bevezetőben említettem, a kantonoknak rendkívül nagy önállósága van. Ez legtöbbször nagyon előnyös, bizonyos esetekben azonban túl komplikált és nehéz egységes döntéseket hozni. A négy hivatalos nyelv miatt a különböző régiók között nagy az eltérés. Az iskolai tanterv korábban még a német nyelvű területeken is kantononként változó volt. Ha valaki egyik kantonból a másikba költözött, nehéz helyzetbe kerültek az iskoláskorú gyerekek. Felismerték, hogy szükséges egy tanterv létrehozása, amely a 21 német nyelvű kantonban egységes.

2010-2014 között, négy éven át dolgozták ki az új tantervet, mely nevét a 21 német nyelvű kantonról kapta. Megírásában közel 100 főiskolai és általános iskolai tanár vett részt. Elkészülte után minden kantonban az állampolgárok szavazással döntöttek a tanterv bevezetéséről. Zürich

kantonban 2018 óta alkalmazzák. A tanterv kompetencia alapú. Tanulási célokat tűz ki, ezek elérésében és a taneszközök kiválasztásában a tanároknak nagy szabadságot ad.

1. Zyklus KG und 1./2. Klasse	2. Zyklus 3.–6. Klasse	3. Zyklus 7.–9. Klasse
Deutsch		
	Französisch oder Englisch	
	Englisch oder Französisch	
	Italienisch	
Mathematik		
Natur, Mensch, Gesellschaft		Natur und Technik mit Physik, Chemie, Biologie
		Wirtschaft, Arbeit, Haushalt mit Hauswirtschaft
		Räume, Zeiten, Gesellschaften mit Geografie, Geschichte
		Ethik, Religionen, Gemeinschaft mit Lebenskunde
Gestalten: Bildnerisches Gestalten / Textiles und Technisches Gestalten		
Musik		
Bewegung und Sport		
	Medien und Informatik	
	Berufliche Orientierung	
Bildung für Nachhaltige Entwicklung		
Überfachliche Kompetenzen <small>Personale - Soziale - Methodische Kompetenzen</small>		

Az új tanterv (Lehrplan 21) tantárgyai

3. A tanterv bemutatása

Az **angol** nyelvet általában a 3. osztályban, a **franciát** az 5. osztályban kezdik tanulni. Az **olasz** vagy más harmadik idegen nyelv a 7. osztálytól adódik az órarendhez.

Természet, ember és társadalom (**Natur, Mensch und Gesellschaft**): az összes természettudományi tárgy valamint a történelem e tárgyban kapott helyet. Csak a középiskolában válik szét oktatásuk, de akkor is csak négy egységre. Egy egységet képez a fizika, kémia és biológia. A második egység a gazdaság és háztartás, a harmadik a földrajz és történelem. A negyedik egységet a vallások, kultúrák és etika alkotja. A különböző tárgyak ismereteit egymásra építve tanulják, a német és matematika anyaga is a természettudományi tárgyban tanultakhoz kapcsolódik. Például: harmadikos tanulók a Föld keletkezéstörténetén belül a dinoszauruszokkal foglalkoznak. Irodalomból dinoszauruszos szöveget tanulnak, ebből van a helyesírás dolgozat is.

Két újdonság is bevezetésre került: fenntartható fejlődésre való nevelés, vagyis környezetvédelem, megújuló energiák ismerete (**Bildung für nachhaltige Entwicklung**). Valamint a tantárgyakon felüli kompetenciák (**Überfachliche Kompetenzen**). Ezen belül most a szociális kompetenciáról szeretnék részletesebben beszélni.

A svájci oktatás mindennél nagyobb hangsúlyt fektet a **szociális kompetenciára**. Már az óvodában vegyes csoportok vannak, azaz a 4 és 5 évesek együtt járnak. Minden nagyobb gyereknek van egy úgynevezett keresztgyereke (Göttikind) a kisebbek közül. A nagyobb felelős a kisebbért, nehéz feladatoknál segít neki, bevezeti őt az óvodai szokásokba, kirándulásoknál ő a párja. Mikor a kicsik második éves ovisok lesznek, már alig várják, hogy ők is kapjanak egy keresztgyereket.

Az iskolában folytatják ezt a hagyományt. A felsősök kapnak egy „kereszt-osztályt”, akikkel sok közös programot szerveznek. Az elsősökért a negyedikesek, a másodikosokért az

ötödikesek és a harmadikosokért a hatodikosok a felelősök.

Ezen kívül megtanulják, hogy az osztálynak minden egyes gyerek fontos része, mindenkinek megvan a saját szerepe. Ugyanúgy, mint később a társadalomban. Időt és energiát nem kímélve dolgoznak azon a tanárok, hogy senki ne lógjon ki a sorból, akárhonnán származik is.

Ezt nem is olyan könnyű megvalósítani egy olyan városban, mint Zürich, ahol a világ 172 országából származnak az emberek⁴. Érdekességképp a fiam 22 fős osztályában a két tanárnővel együtt összesen 12 féle különböző nyelven beszélnek.

Ez elkerülhetetlenül felveti azt a kérdést, hogy mi a helyzet a **német nyelv**vel? Illetve az ország nyelvével, hiszen ez más részeken francia, olasz, vagy rétoromán. A svájciak hangsúlyozzák, hogy a gyermek kb. 3 éves koráig csak az anyanyelvén beszéljenek hozzá. Három éves kor után lassan szokjon hozzá a némethez, majd az óvodában és az iskola első két osztályában tökéletesíti azt. Vajon miért ilyen megengedőek? Azt tartják, ha a gyermek az anyanyelvét jól ismeri, az idegen nyelvvvel is igényes lesz⁵.

Pontosan ezért működnek Svájcban többféle úgynevezett Hazai nyelv és kultúra iskolák (**Heimatliche Sprache und Kultur**). Ezek nagyrészt szombat délelőttönként biztosítanak anyanyelvi oktatást óvodai és általános iskolai szinten. Zürich városban 29 féle nyelven lehet ezt az iskolát látogatni. Az itt kapott osztályzat bekerül a svájci bizonyítványba is. A zürichi magyar óvoda és iskola is nagyon népszerű.

4. Ének-zene tantárgy

A tantárgy komolyabb oktatása sajnos csak 1.-2. osztályban történik szaktanárral. Ez heti 2x45 perces tanítási órában zajlik, csak fél osztállyal, ami 10-12 főt jelent. Negyedik osztálytól az osztálytanító tanítja a tárgyat heti egy órában.

5. Befejezés

Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827) svájci pedagógus egy idézetével szeretném zárni előadásomat:

„Az állat mindarra teljességgel alkalmas, ami a feladata – az ember igazán semmire sem, csak amit tanul, szeret és gyakorol.”

„Das Tier taugt zu allem, was es soll, vollkommen – der Mensch zu nichts recht, als was es lernt, liebt und übt.”

Irodalom

1. Lehrplan 21 <https://www.lehrplan21.ch/>
2. Lehrplan Volksschule Kanton Zürich <https://zh.lehrplan.ch/>
3. Statistik Stadt Zürich, BVS. Bevölkerung nach Nationalität, Stadtkreis und Stadtquartier 2019
4. Heimatliche Sprache und Kultur <https://www.zh.ch/de/bildung/schulen/volksschule/volksschule-ergaenzende-unterrichtsangebote/heimatliche-sprache-und-kultur-hsk.html>
5. Wikipedia: Sprachen in der Schweiz https://de.wikipedia.org/wiki/Sprachen_in_der_Schweiz
6. Pestalozzi, Johann Heinrich: Der natürliche Schulmeister. Hansebooks, 2016

⁴ 2019-es adat. Forrás: Statistik Stadt Zürich, BVS. Bevölkerung nach Nationalität, Stadtkreis und Stadtquartier 2019

⁵ Forrás: Heimatliche Sprache und Kultur honlap / Nutzen des HSK-Unterrichts